

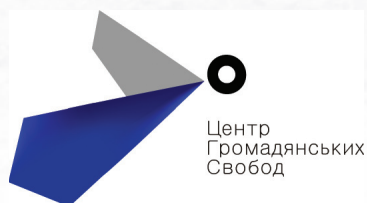

«Заради імені одного»

Пошук безвісті зниклих та ідентифікація невпізнаних жертв збройного конфлікту в Донецькій та Луганській областях

Звіт підготовлений Центром Громадянських Свобод
під егідою Коаліції громадських організацій
та ініціатив «Справедливість заради миру на Донбасі»

ЛИСТОПАД 2015 РОКУ

**Відносно питань,
які виникають щодо цього звіту,
або для висловлення зауважень та відгуків,
будь ласка, звертайтеся за адресою ccl.com.ua@gmail.com**

Ця публікація була підготовлена в рамках проекту
«Демократизація, права людини і розвиток громадянського суспільства»,
який виконується Програмою розвитку ООН Україні
та фінансується міністерством закордонних справ Данії
протягом 2013-2016 років.

Думки, висновки та рекомендації
належать авторам та упорядникам цього звіту та не обов'язково відображають
погляди Міністерства закордонних справ Данії,
Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй чи інших агенцій ООН.

За підтримки Програми розвитку ООН в Україні
та Міністерства закордонних справ Данії

Київ 2015

ЗМІСТ

Вступ. Моніторингова група та окремі поняття.....	4
Врегулювання питання безвісти зниклих осіб в міжнародному гуманітарному праві... 	5
Актуальність проблеми	7
Організація пошуків безвісти зниклих з боку України	9
Організація пошуку зниклих волонтерами та міжнародними організаціями.....	12
Організація пошуків та розпізнавання тіл	14
Рекомендації.....	16
Додатки	18

ВСТУП. МОНІТОРИНГОВА ГРУПА ТА ОКРЕМІ ПОНЯТТЯ

Протягом травня-червня 2015 року група моніторів **ЦЕНТРУ ГРОМАДЯНСЬКИХ СВОБОД** за підтримки Програми Розвитку ООН в Україні в рамках діяльності Коаліції громадських організацій та ініціатив «Справедливість заради миру на Донбасі»¹ разом із громадською організацією «Мирний берег» проводила дослідження забезпечення прав людини під час збройного конфлікту на сході України.

Метою представлено дослідження є вивчення ситуації, що виникла в результаті збройного конфлікту на території Луганської та Донецької областей України, із пошуком безвісті зниклих людей: цивільних, військових та громадських волонтерів, що працювали в зоні антитерористичної операції (далі – АТО) – а також ідентифікація тіл, що знайдені в зоні АТО. Особлива увага моніторів була зосереджена на організації та якості роботи слідчих органів МВС на підконтрольній Україні території Луганської та Донецької областей, а також на можливості використання аналізу ДНК для ідентифікації тіл на всій території зони АТО, включаючи території підконтрольні незаконним збройними формуваннями «ДНР» та «ЛНР».

Моніторингова група, яка складалась з 3 підгруп, що працювали одночасно в різних місцях в зоні АТО, провела 5 мобільних виїздів, досліджуючи окремі характерні випадки, про які стало відомо з відкритих джерел або в ході попередніх візитів на підконтрольній українському урядові території Луганської та Донецької областей. До складу групи входило 10 моніторів, серед яких окрім співробітників **ЦЕНТРУ ГРОМАДЯНСЬКИХ СВОБОД** були юристи, громадські активісти, волонтери, які допомагають в пошуках безвісті зниклих, та російські правозахисники, які мали досвід роботи в Звєдених мобільних групах Комітету проти тортур у Чечні.

Моніторингова група виходила із того, що у випадку зі збройним конфліктом на Донбасі йдеться про міжнародний збройний конфлікт із залученням до незаконних збройних формувань місцевого населення (досі ця формула не використовувалася у практиці опису збройних конфліктів, утім, на наш погляд, саме вона є найбільш доречною). Під «незаконними збройними формуваннями „ДНР« та „ЛНР« » (далі – переважно «НЗФ») маємо на увазі проксі-агентів Російської Федерації, що існують завдяки її матеріальній, технічній та

воєнній підтримці та складаються як з місцевого населення, так із громадян інших країн (передусім – Російської Федерації), які беруть участь у воєнних діях на стороні так званих «ДНР» та «ЛНР», а також регулярних частин російської армії, які, судячи з усього, періодично беруть участь у збройному конфлікті, хоча їх залученість до бойових дій і залишається невизнаною з боку Російської Федерації. Базуючись на Консультативному висновку Міжнародного суду ООН щодо правових наслідків будівництва стіни на окупованій Палестинській території,² монітори вважають Російську Федерацію державою, яка фактично окупує і контролює певні частини Донецької і Луганської областей, а отже відповідає за дотримання і захист прав людини на цих територіях за міжнародним гуманітарним правом. Утім, яким би не був склад бойових груп, що діють на стороні незаконних збройних формувань «ДНР» та «ЛНР» у кожному конкретному випадку, на них як на учасників збройного угруповання норми міжнародного гуманітарного права поширюються так само як на Збройні сили України та Національну гвардію України.

Під час візитів монітори спілкувалися із родичами жертв безвісті зниклих осіб та свідками обставин їх зникнення, місцевими правозахисниками та журналістами, волонтерами, військовими, представниками Міжнародного Комітету Червоного Хреста, а також із представниками органів місцевої влади, співробітниками бюро судово-медичної експертизи, управліннь охорони здоров'я та правоохоронних органів. Численні інтерв'ю були проведені також телефоном із родичами безвісті зниклих в зоні АТО при їх зверненні до ГО «Мирний берег». Усього опитано більше 200 осіб.

Частина співрозмовників, яка надала згоду на спілкування з моніторами, відмовилася називати своє ім'я, посилаючись на міркування безпеки³; окремі особи, що перебувають на тимчасово окупованих територіях, взагалі відмовляються від спілкування, навіть телефоном та на умовах анонімності, побоюючись, що їх можуть прослуховувати. Це видається закономірним, з огляду на збройний конфлікт, що триває, із притаманним йому високим рівнем насильства і залякування, а також непрогнозованість подальшого розвитку подій, зокрема, ймовірність захоплення незаконними збройними формуваннями «ДНР» та «ЛНР» нових українських територій.

1 Метою роботи Коаліції «Справедливість заради миру на Донбасі», до складу якої входить 14 громадських організацій та ініціатив, є документування та створення єдиної електронної бази даних, що в майбутньому може слугувати джерелом первинних відомостей про скоєні злочини в рамках національного і міжнародного розслідування, а також публікація регулярних тематичних доповідей стосовно порушень прав людини та обмежень основоположних свобод.

2 Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory. Advisory Opinion of 9 July 2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.icj-cij.org/docket/files/131/1671.pdf

3 Аналогічна ситуація прослідковувалась і з попередніми звітами моніторингової групи, які стосувалися обстрілів «зелених коридорів», викрадень та катувань людей на півночі Луганської області.

ВРЕГУЛЮВАННЯ ПИТАННЯ БЕЗВІСТИ ЗНИКЛИХ ОСІБ В МІЖНАРОДНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ ПРАВІ

У результаті будь-яких збройних конфліктів пропадають безвісти люди — як військовослужбовці, так і цивільні особи. І кожного зниклого безвісти розшукують його родичі, які, нічого не знаючи про нього, живуть в очікуванні і тривозі. Відсутність інформації про долю родичів може пояснюватися різними причинами. У більшості випадків зникнення людей пов'язані з порушеннями норм міжнародного гуманітарного права і прав людини.

Міжнародне гуманітарне право передбачає, що слід поважати і підтримувати право людей знати про долю своїх родичів, зниклих без вісті. Основна відповідальність за запобігання зникнень і з'ясування долі зниклих безвісти лежить на державах. Вони повинні зробити все можливе, щоб

надати інформацію про всі зниклих безвісти людей їх родичам.⁴

Чинні міжнародні норми спрямовані на те, щоб запобігти зникненню людей і забезпечити розшук зниклих без вісті. Ключове значення питань охорони прав особистості в міжнародному спілкуванні засноване на тому, що людська особистість має права в галузі міжнародних відносин і знаходиться під захистом міжнародного права.⁵ Особи, зниклі безвісти, — це особи, чії родини не мають відомостей про них після їх зникнення під час збройного конфлікту або ситуації насильства всередині країни. Однак це цілком офіційне визначення не відображає відчаю сімей, які шукають інформацію про місцезнаходження рідних, не знають, живі вони чи померли, і не можуть забути жахливі події, що зруйнували їх життя.⁶ Міжнародне

гуманітарне право містить чимало положень, що закріплюють як право родичів знати про долю своїх близьких, зниклих безвісти (ст. 32 Додаткового Протоколу 1), так і зобов'язання воюючих сторін використовувати всі наявні в їхньому розпорядженні засоби для того, щоб надавати відповідні відомості (ст. 33 Додаткового Протоколу 1).⁷

Четверта Женевська Конвенція вимагає від сторін у конфлікті сприяти розслідуванню за запитом осіб, що розшукують своїх родичів, з якими вони виявилися розлучені в результаті конфліктів. Зокрема, ст. 26 цієї Конвенції закріплює, що «кожна з сторін, які перебувають у конфлікті, буде полегшувати розшук, що здійснювався членами розрізнених війною сімей з метою встановлення зв'язку один з одним, і, якщо це можливо, сприяти їх возз'єднанню».⁸

4 «Сопровождение Родственников Лиц, Пропавших Без Вести В Связи С Вооруженным Конфликтом Или Иной Ситуацией Насилия» — справочное издание Международный Комитет Красного Креста Региональный информационный центр в Москве (CSC EURASIA)

5 Мартенс Ф.Ф. Современное международное право цивилизованных народов. — Т. 1. — С. 327. 2 Международный журнал Красного Креста: пропавшие без вести / пер. с англ и фр. — М.: Международный Комитет Красного креста, 2003. — С. 5. 3 Женевские конвенции от 12 августа 1949 года и Дополнительные протоколы к ним. — 3-е изд., испр. — М.: Международный журнал Красного Креста. — 2003. — 344 с.

6 Пропавшие без вести // Международный Комитет Красного Креста. Центральное агентство по розыску и Отдел по вопросам защиты. 2003. — С. 4. 2 Знакомьтесь — МККК // Международный Комитет Красного Креста. Отдел публикаций, маркетинга и рассылки. — 2004. — С. 26–27.

7 12 сентября 2007 1406 Доклад Международного Комитета Красного Креста "Пропавшие без вести: скрытая трагедия тех, о ком забыли"/

8 Женевские конвенции от 12 августа 1949 года и Дополнительные протоколы к ним. — 3-е изд., испр. — М.: Международный журнал Красного Креста. — 2003. — 344 с.

Певний внесок у вирішення проблеми насильницького зникнення людей в результаті збройних конфліктів або внутрішніх заворушень і надання допомоги їх сім'ям внесла Організація Об'єднаних Націй. У 1979 році Генеральною Асамблеєю ООН була прийнята Резолюція № 33/173 «Зниклі безвісти особи», в якій Асамблея висловила стурбованість щодо того, що із різних районів світу надходили повідомлення про насильницькі або недобровільні зникнення осіб. Генеральна Асамблея запропонувала Комісії з прав людини Організації Об'єднаних Націй розглянути це питання і надати належні рекомендації. Тоді ж вона закликала уряди виділяти відповідні ресурси і проводити невідкладні і неупереджені розслідування випадків насильницьких або недобровільних зникнень, а також забезпечити, щоб органи з підтримання правопорядку та органи безпеки були повністю підзвітні, особливо юридично, при виконанні своїх обов'язків. Така підзвітність повинна була включати юридичну відповідальність за невикористання зловживання владою, яке може привести до насильницьких або недобровільних зникнень або до інших порушень прав людини. У Резолюції з питання про допомогу і співробітництво у з'ясуванні долі осіб, зниклих безвісти, або померлих під час збройних конфліктів, прийнятої в 1974 році, Генеральна Асамблея ООН заклала сторони в збройних конфліктах, незалежно від їх характеру, «в межах їх можливостей... надавати інформацію про тих, хто пропав безвісти під час військових дій».⁹ Право сімей знати про долю родичів підтверджується також Резолюцією Європейського парламенту та рекомендаціями Парламентської Асамблеї Ради Європи. Крім того, при розгляді кількох справ Європейський суд з прав людини дійшов висновку, що «ненадання інформації сім'ям осіб, які утримуються під вартою силами безпеки, або зберігання мовчання щодо осіб, зниклих безвісти під час збройного конфлікту, досягає того ступеня жорстокості, який можна прирівняти до нелюдського поводження».¹⁰ У Резолюції 20 (XXXVI) від 29 лютого 1980 року Комісія з прав людини ООН ухвалила

«Створити на строк в один рік робочу групу у складі п'яти членів Комісії, які діятимуть як експерти в індивідуальній якості, для вивчення питань, що стосуються насильницьких або недобровільних зникнень осіб». Таким чином, створена Робоча група з насильницьких або недобровільних зникнень стала першим тематичним механізмом реалізації Програми Організації Об'єднаних Націй з прав людини. До цього робочі групи та спеціальні доповідачі призначалися лише для розгляду додержання прав людини в тій чи іншій країні або території.¹¹

Право на отримання інформації про долю родича так само знаходиться в центрі уваги нової Міжнародної конвенції для захисту всіх осіб від насильницьких зникнень (до якої Україна приєдналася 17 червня 2015 р, згідно з президентським Законом про приєднання України до Міжнародної конвенції про захист усіх осіб від насильницьких зникнень (№ 0030)).¹² Вимоги викладені в конвенції зрозумілі: все, що веде до зникнень людей, є незаконним, а родичів належить негайно інформувати про взяття в полон, пораненні або загибель члена сім'ї.

Висновки

Таким чином, основні норми міжнародного гуманітарного права і права прав людини мають своєю метою запобігати насильницькому зникненню людей під час збройних конфліктів і внутрішніх заворушень. Якщо сторони в конфлікті будуть ставитися до цивільних осіб, до хворих, поранених і

військовополонених зі складу збройних сил, збройних угруповань і до інших осіб так, як це передбачено міжнародним гуманітарним правом, а гуманітарні організації отримають доступ до всіх вразливих груп населення, то число зниклих безвісти значно скоротиться, і, що важливо, сім'ї померлих будуть знати про долю своїх близьких. Практика держав встановлює цю норму як норми звичаєвого міжнародного права, що застосовується як під час міжнародних, так і неміжнародних збройних конфліктів. Обов'язок з'ясувати долю осіб, зниклих безвісти, відповідає забороні на насильницькі зникнення і вимозі поважати сімейне життя, а також реєструвати всю наявну інформацію щодо поховання померлих. Тому необхідно приймати всі законодавчі, регулятивні та практичні заходи з метою виконання зобов'язань згідно з міжнародним правом, включаючи зобов'язання, що стосуються з'ясування долі безвісти зниклих осіб.¹³ Для цього держави повинні у своєму внутрішньому праві включати норми, що визнають право кожного члена сім'ї знати про долю зниклих безвісти родичів, у тому числі знати їх місцезнаходження або, у разі смерті, — обставини і причину смерті. Крім того, за незаконне приховування наявних відомостей або за відмову зробити зусилля з метою отримання або надання відомостей про факт і причини смерті, коли такі відомості запитуються родичем безвісти зниклої особи, в кримінальному законодавстві слід передбачати кримінальні покарання.

9 Пропащие без вести — родственники должны узнать правду. — www.icrc.org/web/rus/siteuser.nsf/iwplList2/News?OpenDocument 2 Право Европейского Союза: учебник для вузов / Под ред. С.Ю. Кашкина. — М.: Юристъ, 2006. — С. 307. 3 Рабочая группа по насильственным или недобровольным исчезновениям. — www.un.org/russian/hr/

10 Право Европейского Союза: учебник для вузов / Под ред. С.Ю. Кашкина. — М.: Юристъ, 2006. — С. 307.

11 Рабочая группа по насильственным или недобровольным исчезновениям. — www.un.org/russian/hrwww.newsru.ua/ukraine/17jun2015/mejdunarodkonvencija.html
Законом передбачається приєднатися до Міжнародної конвенції про захист усіх осіб від насильницьких зникнень

12 Л. И. Фесечко «Проблемы поиска лиц, пропавших без вести в результате вооруженного конфликта»

13 . — www.ua.icrc.org/2015/04/15/2015-2/

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ

За інформацією, що пролунала на слуханнях у парламентському комітеті з питань охорони здоров'я 24 грудня 2014 року, за час АТО безвісти зникло 1667 людей особового складу ЗСУ.¹⁴

За даними Міжнародного Комітету Червоного Хреста на березень 2015 року організацією зареєстровано більш ніж 300 запитів про розшук, які надійшли від сімей зниклих осіб.¹⁵

На червень 2015 року уповноважений президента з урегулювання ситуації на Донбасі, член гуманітарної підгрупи Тресторонньої контактної групи Ірина Геращенко під час засідання ПАРЄ називала такі цифри: 1200 зниклих без вісти за даними СБУ та 1300 — за даними Червоного Хреста. Останній враховує зниклих з обидвох сторін, що пояснює розбіжність у статистиці.¹⁶

За даними коаліції «Справедливість заради миру на Донбасі», станом на 22.07.2015 року з полону звільнені 2763 людини, серед яких 1 226 осіб цивільні, 27 журналістів, 36 волонтерів.

Найбільша проблема в оцінках масштабів безвісти зниклих осіб, як цивільних, так і з персонального складу ЗСУ та Національної гвардії України, є те, що більшість з них, як це демонструють попередні данні, опиняється в полоні незаконних збройних формувань

(далі НЗФ), а вони не надають точну інформацію скільки і які категорії громадян в них знаходяться.

Оскільки існує практика «обміну» полоненими, то деякі державні та волонтерські структури мають уявлення про кількість та особовий склад полонених, що відносяться до ЗСУ та Національної Гвардії України, адже представники НЗФ зацікавлені в обміні саме цих категорій і готують по них перелік. Ситуація із врахуванням полонених цивільних — значно гірша, інформації майже не має. Тож на заяви родичів про цієї категорії зниклих безвісти складніше знаходити підтвердження, що вони живі, але в полоні.

Для організації розшуку безвісти зниклих, обміну полоненими та заручниками активізувалися як державні структури, так і громадські ініціативи. Обсяг їх повноважень та активності суттєво різняться.

Спеціальні державні структури, які займаються пошуком безвісти зниклих та обміном полонених, є:

- Постійно діючий Міжвідомчий центр допомоги громадянам у питаннях звільнення полонених, заручників та віднайдення зниклих безвісти при Службі безпеки України.¹⁷ Ведуть облік та пошук всіх категорій громадян. Цивільні особи

розшукується на основі звернення родичів. Облік зниклих військовослужбовців ведеться на основі подання від Генерального штабу Збройних сил України, Державної прикордонної служби України, Головного управління Національної гвардії. Крім того, ведеться розшук добровольців територіальних батальйонів за поданням від Міністерства оборони та Міністерства внутрішніх справ.¹⁸

- Група цивільно-військового співробітництва¹⁹ — серед іншого, займається вивезенням тіл загиблих з зони АТО.
- Група Медведчука (лідера громадського руху «Український вибір» та спецпредставника з гуманітарних питань в рамках Тресторонньої контактної групи по мирному врегулюванню ситуації на Донбасі).²⁰ Група діє в офіційному статусі в рамках Мінського переговорного процесу — звільнення військовослужбовців та волонтерів з полону НЗФ на території Донбасу.

За час роботи Міжвідомчого центру допомоги громадянам у питаннях звільнення полонених, заручників та віднайдення зниклих безвісти, тобто з 6 вересня 2015 року, надійшло 1290

14 Огляд діяльності МКЧХ за лютий і березень 2015 р. — www.ua.icrc.org/2015/04/15/2015-2/

15 www.zaxid.net/news/showNews.do?na_donbasi_bezvisti_znikli_ponad_1300_osib&objectId=1356243 «У Парламентській асамблеї Ради Європи (ПАРЄ) заявили, що список зниклих безвісти на сході України налічує понад 1300 осіб» www.facebook.com/permalink.php?_fdr=p&id=100002334671715&story_fbid=831848966902918

16 www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=130969

17 www.memorybook.org.ua/units/other.htm

18 www.cimic.com.ua/

19 www.news.eizvestia.com/news_politics/full/528-gruppa-medvedchuka-organizovala-osvobozhdenie-4-volonterov-v-odnostoronnem-poryadke

20 www.ssu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article;jsessionid=38F74A71A00C9891D09E7316EEA2E128.app1?art_id=131137&cat_id=130978

звернень від громадян. Особисто до Центру в Києві звернулися 122 заявника, які розшукують зниклих. На «гярячу лінію» call-центру СБУ надійшло 640 таких звернень, на електронні скриньки — 528. База даних, у якій на сьогодні близько 700 прізвищ, постійно доповнюється й уточнюється, оскільки стосовно окремих осіб заяви нерідко дублюються — по допомогу звертаються рідні, друзі, колеги.²¹

За даними Служби безпеки України в період з 1 квітня 2014 року по 12 травня 2015 року було зареєстровано 1330 осіб, як такі що зникли. Серед них 3 журналісти, 43 працівники органів внутрішніх справ, 481 військовик, 36 військових національної Гвардії, 16 волонтерів, 621 цивільні та 108 неідентифікованих осіб. Число зареєстрованих зниклих постійно змінюється.²²

5 серпня 2015 року Прес-служба ГУМВС України в Донецькій області повідомила,²³ що з початку проведення антитерористичної операції на території Донецької області оголошено у розшук 1381 безвісно зниклих, місцезнаходження 455 з них встановлено. Пошуки решти 926 жителів регіону тривають. На обліку ГУМВС України в Донецькій області перебуває 564 зниклих безвісти людей та 362 викрадених осіб (статистика з початку проведення АТО). Достовірно встановлено, що 204 чоловіка були викрадені представниками НЗФ «ДНР». Обставини зникнення ще 158 осіб встановлюються. За всіма фактами викрадення людей міліцією відкриті кримінальні провадження за ст. 146 «Незаконне позбавлення волі або викрадення людини» Кримінального кодексу України.

Серед громадських структур, які займаються пошуком безвісти зниклих та обміном полонених, можна виділити:

- Центр звільнення полонених ГО «Офіцерський корпус» під керівництвом Володимира Рубана²⁴ — облік та обмін полоненими військовослужбовцями та добровольцями. Цивільні полонені не є в пріоритеті.

- Група зі звільнення військовополонених «Патріот»²⁵ — обмін та звільнення військовополонених.
- «Черный тюльпан» — представники пошукового руху України, зокрема, Всеукраїнської громадської організації «Союз «Народна пам'ять»²⁶ — займаються пошуком, ексгумацією та перевезенням тіл загиблих всіх категорій, здебільшого — військовослужбовців.
- ГО «Мирный берег»²⁷ — облік та пошук безвісти зниклих всіх категорій за допомогою спеціалізованого порталу.
- Волонтерська організація «Блажитний птах»²⁸ — облік та пошук саме цивільних безвісти зниклих.
- ГО «Центр гуманітарних місій» — облік та пошук саме цивільних безвісти зниклих, шляхом об'єднання волонтерських баз та дій.

За оцінкою ГО «Центр гуманітарних місій» у полоні в різних груп бойовиків самопроголошених республік, за різними оцінками, перебуває від 500 до кількох тисяч громадян України. Цивільні особи затримані за різними звинуваченнями, найпоширеніші серед яких — підтримка України. Відомі також факти, коли терористи беруть у полон близьких родичів українських військовослужбовців, коли ті намагаються самотужки визволити рідних. Нерідко у заручники захоплюють і волонтерів, за якими влаштоване справжнє полювання у фронтовій зоні АТО. Попри розрізнені спроби проведення переговорів щодо визволення затриманих на території самопроголошених республік цивільних, послідовної та консолідованої роботи не ведеться, — як у випадку з процесом звільнення військовополонених. Втім, одразу кілька волонтерських груп нині активно збирають детальну інформацію щодо зниклих безвісти та затриманих українських громадян. Тож є можливість упорядкувати зібрані дані у загальний список, і розпочати регулярні місії зі звільнення цивільних заручників. На тимчасово окупованій території нерідко відзначаються факти

викрадення людей з метою отримання викупу. Частина заручників справді викуповують, що погіршує загальну ситуацію з визволенням заручників за мінськими домовленостями».²⁹

Висновки

Навіть така статистика кількості випадків зникнення та викрадення, яка звичайно значно менша ніж реальна, показує значний масштаб проблеми, а відповідно необхідність у активній роботі всіх дотичних державних структур, міжнародних організацій, громадських об'єднань та волонтерів. Крім того, розбіжність у статистиці дуже велика. Це пояснюється тим, що різні структури збирають дані по різних категоріям зниклих. Наприклад, МКЧХ враховує обидві сторони, українські офіційні структури переважно займаються лише тими особами, які зникли з підконтрольного Україні боку. Варто відмітити, що основною проблемою залишається розшук цивільних. Щодо військовослужбовців, то ці бази даних використовуються для обмінів і ситуація контролюється з боку інших військових, до проблеми зникнення привернута увага суспільства. Значну частину роботи по розшуку зниклих взяли на себе громадські організації, однак очевидно, що вони самі не можуть впоратися з існуючою проблемою і потребують всебічної підтримки з боку держави. У той же час, цивільних мають розшукувати органи внутрішніх справ. Як буде показано нижче, окремої процедури для реєстрації та розшуку осіб, що зникли в результаті збройного конфлікту, не існує, зникнення розглядається як звичайне зникнення особи — тобто, скоріш за все вбивство, що не передбачає термінових дій з розшуку. Звичайною практикою правоохоронних органів в подібних ситуаціях є очікування встановленого законодавством терміну, щоб можна було вважати особу померлою. Детальний опис проблематики роботи органів внутрішніх справ щодо зникнення осіб розглянуто в окремому розділі.

21 Missing persons during the conflict in Ukraine. Report for PACE. Committee on Migration, Refugees and Displaced Persons. Rapporteur: Mr Jim SHERIDAN (United Kingdom, SOC)

22 www.unian.ua/society/1108218-militsiya-rozshukue-926-jiteliv-donetskoji-oblasti-zniklih-za-period-ato.html

23 www.facebook.com/CentrZvilnennya

24 www.newsradio.com.ua/2015_06_03/Kotenko-Zniklih-u-zon-ATO-n-hto-ne-rah-a-pro-poloneni-d-zna-mosja-v-d-r-dnih-0760/

25 www.naidy.org.ua/

26 www.mb.net.ua/novoe/

27 www.ukr.obozrevatel.com/crime/79642-volonter-rozpovila-skilki-tsvilnih-perebuvayut-u-poloni-u-teroristiv.htm

28 www.facebook.com/Center.h.missions/info/?tab=page_info

29 На підставі Наказу Центрального управління Служби безпеки України від 05.09.2014 № 560 «Про утворення постійно діючого Міжвідомчого центру допомоги громадянам у питаннях звільнення полонених, заручників та віднайдення зниклих безвісти»

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОШУКІВ БЕЗВІСТІ ЗНИКЛИХ З БОКУ УКРАЇНИ

Робота Міжвідомчого центру допомоги громадянам у питаннях звільнення полонених, заручників та віднайдення зниклих безвісти

Одним із кроків, здійснених збоку України щодо організації пошуків безвісти зниклих громадян, стало створення³⁰ Міжвідомчого

центру допомоги громадянам у питаннях звільнення полонених, заручників та віднайдення зниклих безвісти, на виконання доручення Президента України від 02 вересня 2014 року, з метою координації роботи з надання допомоги громадянам у питаннях звільнення полонених, заручників та віднайдення зниклих безвісти.

На даний час саме Міжвідомчий центр є основним інститутом,

відповідальним за питання звільнення полонених, заручників та віднайдення зниклих безвісти у період проведення АТО.

Основними завданнями даного Міжвідомчого центру є:

- створення списку військовослужбовців, які постраждали або загинули за Україну, беручи участь у проведенні АТО, починаючи з 07 квітня 2014 року;

30 Офіційний сайт СБУ www.ssu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=130972&cat_id=130971

- координація підрозділів Центрального управління, органів, закладів та установ Служби безпеки України, Штабу Антитерористичного центру при Службі безпеки України, надання пропозицій іншим державним органам з питань звільнення полонених, заручників та віднайдень зниклих безвісти у період проведення АТО;
- розгляд заяв, звернень та повідомлень громадян України, іноземців, представників засобів масової інформації та надання їм сприяння і консультативної допомоги у питаннях звільнення полонених, заручників та віднайдень зниклих безвісти у період проведення АТО.³¹

Міжвідомчий центр працює спільно з волонтерами, громадськими активістами, незалежними журналістами.³²

Робота Органів Внутрішніх Справ (ОВС) України в організації пошуків безвісти зниклих

Також важливою складовою організації пошуків безвісти зниклих з боку України є робота ОВС.

Наразі співробітники ОВС в своїй роботі керуються національним законодавством (яке не має практики

в питаннях зникнення осіб в період збройних конфліктів), відомчими наказами Міністерства внутрішніх справ України і внутрішніми інструкціями по розшуку безвісти зниклих осіб.

Після подачі заяви родичами про зникнення особи здійснюється обов'язкове внесення інформації в Єдиний реєстр досудових розслідувань по зазначеному кримінальному правопорушенню. Слідчий дає попередню кваліфікацію як умисне вбивство з позначкою «безвісти зниклого».

Як свідчить практика співробітники міліції формально відносяться до всіх подальших етапів слідчих дій, а також не здійснюють ряд розшукових заходів, пов'язаних з пошуком безвісти зниклих.

Після отримання первинної інформації від родичів про зниклу особу слідчі не завжди перевіряють цю інформацію, не своєчасно або ж взагалі не викликають свідків по злочину, так ж не планують (за рідкісним винятком проводять) оперативну — розшукові дії у відношенні безвісти зниклих осіб або взагалі не проводять їх.

Ефективність слідчих і співробітників ОВС по розшуку без вісти зниклих осіб також залежить від розвитку збройного конфлікту і поточної ситуації на непідконтрольній Україні частині території Донецькій і Луганській

області, що в більшості випадків робить процес пошуку і розслідування злочинів неможливим. Також слідчі не мають можливості отримати інформацію від офіційних правоохоронних органів Російської Федерації для перевірки відомостей про місця знаходження зниклих осіб на території Росії.

Існують так ж інші фактори, які заважають ефективному розшуку без вісти зниклих осіб:

1) Безпідставна переадресація матеріалів кримінального провадження всередині системи ОВС під надуманим приводом, що родичі звернулися не за місцем проживання або ж їм слід звернутися за місцем зникнення особи;

2) Відсутність злагодженості і взаємодії в роботі слідчих і співробітників ОВС з іншими правоохоронними органами України, а також компетентними державними органами. Офіційна процедура обміну інформацією блокується складністю для слідчих документального оформлення, а деколи і їх некомпетентності в питаннях взаємодії з іншими структурами. Так слідчий не має повноважень самостійно відправити родичів безвісти зниклої особи на проведення ДНК — експертизи без відповідного дозволу прокурора на її проведення;

3) Немає оперативної реакції слідчих і співробітників ОВС на телефонні

³¹ www.ssu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=131137&cat_id=130978

³² Огляд діяльності МКЧХ за лютий 2015 р. — www.ua.icrc.org/2015/04/15/2015-2/

дзвінки від безвісти зниклих осіб їх родичам, які дзвонять повідомити, що вони знаходяться в полоні або ж дзвінки від інших осіб з вимогами або погрозами сім'ям зниклих безвісти осіб. Процедура виявлення місця знаходження такого телефону як правило не проводиться або проводиться з запізненням на кілька тижнів;

4) Також слідчі і співробітники ОВС не завжди бажають йти на співробітництво з неурядовими організаціями які привертають увагу до проблемі безвісти зниклих або тих хто займається їх пошуками;

5) Всі підрозділи ОВС України збирають статистичні дані про кількості зниклих безвісти, про те скільки було заяв про зникнення і які результати розслідування. Ці дані направляються в Міністерство внутрішніх справ України для узагальнення, але вони не є у відкритому доступі. Міністерство не публікує ці дані своєчасно і не розкриває у звітах, також не знайомить з ними неурядові організації, які займаються пошуками зниклих безвісти осіб. Це негативно відображається на ефективності взаємодії між ОВС і неурядовими організаціями, а також на оперативності прийняття рішень по цим зникненням.

По результатам дослідження, проведеного моніторинговою групою, можемо констатувати, що організація роботи щодо пошуку безвісти зниклих з боку державних органів викликає нарікання як через системну складову (тобто охоплює усі органи державної влади — органи внутрішніх справ, прокуратури, служби безпеки, медичних

та соціальних працівників, державні мас-медіа тощо), так і саму процедуру — вона просто не визначена в умовах сучасного стану речей і неефективна («застаріла»), враховуючи численні факти зникнення, у тому числі — колективні. Фактично, після визнання самого факту зникнення та відкриття відповідного кримінального провадження, правоохоронні органи вважають, що зробили максимум можливого.

Подібних випадків відсутності роботи МВС в зоні АТО щодо пошуку безвісти зниклих цивільних тільки наша моніторингова група за час свого візиту нарахувала більше 10. Також існує проблема пошуку військових зниклих та ексгумації тіл загиблих з усієї зони АТО. Приклади ефективності розслідування та пошуку зниклих наведені у Додатках.

Необхідно зазначити, що кримінальні справи безвісти зниклих громадян під час воєнного конфлікту, як і у звичайному житті, органи внутрішніх справ кваліфікують за ч. 1 ст. 115 КК України — вбивство, тобто умисне протиправне заподіяння смерті іншій людині. На першій стадії — це фактично «звичайне» умисне вбивство без кваліфікуючих обставин.

Висновки

Таким чином ОВС неефективно реагують на факти зникнення людей.

Сім'ї зниклих безвісти мають право знати, що трапилося з їх близькими, але така інформація надходить до них не в повному обсязі або ж взагалі не надходить. Найчастіше сім'ї зниклих безвісти спілкувалися зі слідчим ОВС

не більше одного разу, і то тільки при наданні відомостей про зниклого.

Існує потреба використання більше ефективного підходу, який ґрунтується на взаємодії різних правоохоронних органів в організації і проведенні процесуальних дій, передбачених національним законодавством в сфері пошуку зниклих безвісти та інформування їх сімей.

Існує гостра необхідність усунення ряду помилок, що допускають слідчі та співробітники ОВС при спілкуванні з сім'ями зниклих безвісти, через проведення роз'яснювальної і просвітницької роботи для слідчих і співробітників у питаннях психологічної підтримки таких сімей.

Також необхідно повністю переглядати сам підхід до подібних зникнень. Класичні запити слідчих та надто повільне опитування свідків працівниками міліції необхідно замінити на більш сучасні і мобільні дії — електронне спілкування, створення спільних баз безвісти зниклих осіб, до яких буде надходити інформація не тільки від державних органів, а й волонтерських організацій та громадян у режимі он-лайн. Необхідне об'єднання зусиль державних та недержавних ініціатив. На даний час, кожна волонтерська організація має власний список осіб, власну базу та власні амбіції, у той же час, загальна база зниклих осіб із максимально можливою доступністю і оптимальною (але у певних випадках обов'язковою) конфіденційністю, допомогла б уникнути зайвої роботи і головне — створило уявлення про реальні масштаби трагедій.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОШУКУ ЗНИКЛИХ ВОЛОНТЕРАМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Основною організацією, що веде роботу з розшуку зниклих під час військових конфліктів залишається Міжнародний Комітет Червоного Хреста. В Україні організація тісно співпрацює із Червоним Хрестом України щодо реєстрації зниклих осіб та пошуку зниклих у відповідь на звернення родичів таких осіб. На прохання обох сторін конфлікту на території України, виконуючи свою місію нейтрального посередника, МКЧХ виступав у ролі спостерігача в процесі передачі тіл загиблих українських військових і надавав допомогу у проведенні судово-медичної експертизи, зокрема, при поверненні тіл українських військових, загиблих у Донецькому аеропорту.³³

Більш ніж 1000 людей все ще вважаються зниклими зниклими безвісти у зв'язку з конфліктом у Східній Україні. МКЧХ пропонує свої послуги людям, які намагаються розшукати родичів. Після отримання запиту про розшук від сім'ї, організація працює над тим, щоб встановити долю і місцезнаходження розшукуваної особи. На даний час МКЧХ і Товариство Червоного Хреста України

ведуть роботу над з'ясуванням долі більш ніж 380 людей.³⁴

Окремою діяльністю є підтримка сімей зниклих, які не тільки переживають емоційні труднощі, але й опиняються в складних соціально-економічних умовах. МКЧХ надає найрізноманітнішу підтримку — від здійснення програм з економічної безпеки, щоб допомогти сім'ям знайти нові джерела засобів існування, до надання юридичних

та адміністративних консультацій та емоційної підтримки. МКЧХ допомагає сім'ям встановити факти та знайти способи зберегти пам'ять про своїх зниклих безвісти близьких.

МКЧХ постійно наголошує на активізації національних зусиль щодо розшуку зниклих. На думку організації Уряд та громадянське суспільство повинні зробити більше для того, щоб забезпечити збір та

³³ Міжнародний день зниклих безвісти людей: МКЧХ закликає докладати більше зусиль для збору та реєстрації інформації про долю осіб, що зникли безвісти
www.ua.icrc.org/2015/08/28/411/

³⁴ Міжнародний день зниклих безвісти людей: МКЧХ закликає докладати більше зусиль для збору та реєстрації інформації про долю осіб, що зникли безвісти
www.ua.icrc.org/2015/08/28/411/

реєстрацію інформації про долю і місцезнаходження осіб, які зникли під час конфлікту або за інших обставин, і надавати дієвішу підтримку їх сім'ям, заявив Міжнародний Комітет Червоного Хреста.³⁵

Серед українських громадських ініціатив, що займаються розшуком зниклих та вивезенням тіл, варто відмітити ініціативу «Чорний тюльпан». Ініціатива була створена у вересні 2014 року після Іловайського котла. 3 вересня 2014 року привезли перших вбитих військових. На сьогоднішній

день більш ніж 600 тіл бійців було знайдено та повернено додому. У пошуках тіл загиблих військових українська сторона співпрацює з представниками пошукових груп, які також діють на непідконтрольних українській владі територіях. Так з боку «ДНР» ініціатива співпрацює з Лілією Радіоною, вона очолює комісію з безвісти зниклих. Представників ініціативи зустрічають і супроводжують «територією» «ДНР», де вони проводять розшуки. Знайдені тіла українських бійців вивозяться до Дніпропетровська.

Висновки

Волонтерські ініціативи демонструють високу ефективність своєї роботи, однак потребують підтримки з боку держави, зокрема й фінансової. Міжнародні організації мають багато повноважень, значно більше, ніж державні органи України, зокрема щодо розшуку на непідконтрольних Україні територіях. Відповідно державі варто всебічно сприяти діяльності міжнародних організацій та виконувати їх рекомендації щодо покращення ситуації.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОШУКІВ ТА РОЗПІЗНАВАННЯ ТІЛ

Робота ДНК центрів.

У зв'язку із загостренням збройного конфлікту на Донбасі, у вересні 2014 року запущено систему ідентифікацій тіл загиблих. З 1-го жовтня 2014 було прийнято рішення про те, що всі питання пов'язані зі створенням бази ДНК переходять під юрисдикцію ОВС України.

Були створені центри збору ДНК зразків у всіх обласних центрах України. Процедура абсолютно безкоштовна. Для здачі зразків ДНК, родичі повинні звернутися у відділення міліції, написати заяву про зникнення близької людини в зоні АТО, і слідчий видає їм направлення на здачу ДНК зразків.

Створення подібних центрів, є необхідним і своєчасним. Завдяки роботі центрів ДНК було упізнано велику кількість тіл загиблих. За інформацією від радника Президента України, народного депутата Ольги Богомолець на вересень 2015 року отримано для дослідження 1671 фрагментів тіл; кількість осіб, яким належать виділені ДНК-профілі — 758; ДНК-профілі родичів, внесені до бази даних — 1283; встановлено ДНК-співпадінь — 418.³⁶

Тільки по Дніпропетровській області із початку проведення АТО до Дніпропетровського обласного бюро судово-медичної експертизи доставлено 1129 тіл бійців, загиблих у зоні АТО.

Візуально рідні опізнали 730 захисників, імена ще 235 було встановлено завдяки молекулярно-генетичному дослідженню.³⁷

Таким чином центри збору ДНК зразків вже довели свою ефективність.

Однак, робота даних центрів не завжди є коректною і вимагає ще значного удосконалення. Одним із спірних моментів, із яким при опитуванні зіткнулись монітори, — високий рівень недовіри до державної ДНК-експертизи.

По-перше, багатьом родичам повідомляли про так званий «частковий збіг», називаючи при цьому цифри в 30–70% співпадіння із ДНК зразком.

Після консультації з фахівцями, монітори з'ясували, що поняття «частковий збіг» не є доречним. У процедурі ДНК-експертизи існує таке поняття, як „можливий збіг“. «Можливий збіг» — це збіг з ДНК зразком одного з родичів. Щоб отримати 99,9% потрібно отримати аналіз ДНК на батьківство. При першому збігу, результати відправляються слідчому, який запрошує другого родича для здачі ДНК-зразка. Якщо немає можливості запросити родича, то можливе проведення ДНК-експертизи з використанням особистих речей зниклого безвісти (зубна щітка, гребінець, шапка, светр). Тільки після повторного збігу, родичам повинні повідомляти про ідентифікацію їх близького.

Тому залишається відкритим питання, чому родини безвісти зниклих отримували відповіді від співробітників МВС про «часткові збіги» або про одночасні збіги проб ДНК неідентифікованого тіла з взірцями з різних сімей, які подавали заяву про зникнення родича. Про всі ці випадки монітори чули безпосередньо від тих, хто отримав такі відповіді.

По-друге, багато близьких скаржилися на некоректне повідомлення про смерть розшукуваного. Монітори з'ясували, що не дивлячись на наявність у структурі ОВС психологів, результати ДНК експертизи повідомлялися рідним слідчими по телефону. На наш погляд, цьому питанню слід приділити окрему увагу, оскільки родичі повинні відчувати підтримку і турботу держави, за яку віддали свої життя їх близькі.

Не дивлячись на те, що ДНК центри працюють з жовтня 2014 року, на даний момент в моргах залишається велика кількість невпізнаних тіл. Вважаємо, що це пов'язано з недостатнім розумінням процедури ДНК, а так само з недовірою до державної експертизи. У зворотному зв'язку волонтерам рідні часто висловлюють побоювання, що якщо вони здадуть зразки ДНК, то їм віддадуть тіло не їх близького, а когось іншого — аби закрити справу. Вважаємо, що проблему недовіри до процедури, можна було б вирішити,

36 www.espresso.tv/news/2015/09/15/ekspertyza_dnk_dopomogla_vstanovyty_imena_235_zagyblykh_biyziv_ato

37 www.ukraineunderattack.org/19840-parye-uhvalyla-rezolyutsiyu-pro-poshuk-znyklykh-na-donbasi.html

створенням гарячих ліній і серією роз'яснювальних інформаційних передач про процедуру ДНК.

Висновки

На жаль, ОВС України приділяє мало уваги роз'яснювальній процедурі ДНК-експертизи. Багато рідних, які шукають своїх близьких, скаржаться, що самостійно не можуть розібратися в тому, які результати слід вважати такими, що заслуговують довіри, та куди звертатися за консультацією при виникненні спірних моментів. На даний момент, немає гарячої лінії ДНК експертизи і всі питання необхідно вирішувати зі слідчим. Однак, є побоювання, що не всі слідчі, достатньо компетентні для такого консультування. Єдиним виходом у даній ситуації родичі зниклих бачать у зверненні до волонтерів, які в такому випадку беруть на себе роль посередників між ними і слідчим. На наш погляд, дана ситуація не досить адекватна і було б правильним, якби роль експертів взяли на себе представники державної ДНК-експертизи. Для цього, вважаємо за доцільне створити гарячу лінію ДНК-експертизи, тим більше, що враховуючи великий масштаб цієї проблеми.

Організація пошуків та розпізнання тіл на територіях, підконтрольних так званих ЛНР та ДНР.

Пошук і розпізнання тіл на непідконтрольній Україні території – питання дуже складне і вимагає окремої уваги. На даний момент є ряд волонтерських

організацій, що займаються вивезенням тіл з окупованих територій. Однак, існує велика проблема пошуку масових поховань на окупованій території. Так само є велика проблема ідентифікації тіл, на окупованій території, які немає можливості вивезти для проведення ДНК-експертизи.

На території «ЛНР» і «ДНР» для впізнання тіл застосовується метрична експертиза. Тобто по суті, беруться примітивні виміри росту тіла, розміру ноги, відстані між частинами обличчя. Якщо на думку, «ополченців» тіло збігається із заявленими характеристиками, то його віддають близьким. Насправді ж, більшість невпізнаних тіл знаходиться в моргах на територіях підконтрольних НЗФ. Про наявність таких моргів нам повідомляли неодноразово і близькі, що вели самостійний пошук, і волонтери. Так само, навіть якщо тіло рідним віддається, після проведення метричної експертизи, виникає наступна проблема – забір ДНК зразків. На практиці це виглядає, як відрізання частин тіла і видача їх рідним для проведення ДНК-експертизи. Тут родини стикаються з третьою проблемою – вивезення біологічних зразків із зони конфлікту.

На міжнародному рівні позитивним кроком для вирішення цієї проблеми стала ухвалення 25.06.2015 Парламентською асамблеєю Ради Європи резолюції, щодо зростання кількості зниклих безвісти, про яких

повідомляють із зони бойових дій в окремих районах Донецької й Луганської областей України, а також із окупованого Криму. Перед голосуванням за резолюцію парламентарій з Великої Британії Джим Шерідан презентував доповідь про зниклих безвісти внаслідок конфлікту на сході України. Одним з положень резолюція ПАРЄ закликає бойовиків гарантувати доступ міжнародним гуманітарним місіям в місця, де утримуються полонені. А міжнародним організаціям, таким як МКЧХ, – сприяти у роботі по пошуку та розпізнаванню невідомих тіл загиблих, як військових, так і цивільних. Також наголошується, що «Асамблея далі наполегливо закликає владу Російської Федерації звільнити всіх полонених, незаконно захоплених на території України, провести ефективне розслідування і порушити справи проти винних у викраденнях, насильницьких зникненнях, тортурах та політично вмотивованих вбивствах українських активістів і представників кримськотатарської спільноти». Окрім того, ПАРЄ закликає Росію здійснювати тиск на сепаратистські групи, які контролюють окуповані території в Донецькій і Луганській областях, щоб негайно звільнити всіх цивільних громадян, які утримуються на контрольованій ними території, та здійснити обмін заручниками. ПАРЄ закликає РФ створити на національному рівні механізм, який буде займатися справами захоплених та зниклих безвісти осіб впродовж конфлікту в Україні. Також Асамблея закликає забезпечити сім'ї зниклих безвісти російських солдатів точною інформацією стосовно долі та місцезнаходження їхніх родичів. Росія має негайно забезпечити доступ на територію окупованого Криму для міжнародних спостережних місій з прав людини – зазначено в документі.³⁸

Висновки

На сьогоднішній день, рішення даної проблеми ми бачимо виключно у сприянні роботі міжнародних організацій, таких як МКЧХ. А також лобюванні світовою спільнотою питання необхідності допуску експертних груп на окуповану територію для збору ДНК-зразків, із подальшим переміщення даних зразків на територію підконтрольну Україні для проведення ДНК-експертизи.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Верховній Раді України:

- Ухвалити спеціальний закон про зниклих безвісти, який би дозволив закріпити на законодавчому рівні статус «зниклий» та «жертва війни», а також містив гарантії реалізації права сімей знати, що відбулося з їхніми рідними, які зникли безвісти у зв'язку зі збройним конфліктом, відповідно до норм міжнародного гуманітарно-го права.

2. Кабінету міністрів України:

- Створити спеціалізований урядовий орган, який би відповідав за розшук, ексгумацію та ідентифікацію тіл загиблих в зоні АТО та працював у тісній координації із державними структурами, міжнародними організаціями та волонтерами.

3. Міжвідомчому центру допомоги громадянам у питаннях звільнення полонених, заручників та віднайдення зниклих безвісти:

- Запровадити єдину базу даних зниклих у зв'язку зі збройним конфліктом, включаючи туди як військових, так і цивільних осіб, та незалежно від статусу території, на якій відбулося зникнення, і потенційної території перебування. Така база має містити зведену інформацію від різних державних структур, дотичних до вирішення проблеми, міжнародних організацій та волонтерів.
- Для ведення єдиної бази даних та підвищення ефективності

розшуку налагодити системну взаємодію з дотичними до вирішення проблеми державними структурами, міжнародними організаціями та волонтерами.

3. Органам внутрішніх справ:

- Виробити новий порядок розшуку зниклих цивільних осіб, який дозволив би виокремлювати зниклих у результаті збройного конфлікту як окрему категорію, зменшував би бюрократичну складову, передбачав співпрацю із волонтерами, захищав інтереси зниклого та його родичів.
- Забезпечити відкритість процесу та результатів розшуку для громадськості, водночас передбачити належний захист персональних даних у разі необхідності. Надавати повну інформацію щодо дій по розшуку родичам загиблих безвісти.
- Підтримувати комунікацію із родичами зниклих безвісти та дбати про зниження емоційної напруги. Розробити інструкцію для слідчих щодо психологічних особливостей спілкування з родичами та сім'ями, за можливості провести необхідне навчання. У цьому питанні співпрацювати із міжнародними структурами та громадськими організаціями. Відмовитися від практики повідомлення родичів про загибель розшукуваної особи по телефону. Долучати до такої роботи психологів органів внутрішніх справ та спеціалізовані психологічні ініціативи.

- Створити гарячу лінію консультування з питань ДНК-експертизи, провести серію роз'яснювальних інформаційних передач, розповсюдити інформаційні матеріали про процедуру ДНК-експертизи, її особливості та можливі результати.

4. Міністерству соціальної політики та органам місцевого самоврядування:

- Запровадити програму надання психологічної та соціальної допомоги сім'ям зниклих безвісти осіб, як військових, так і цивільних. Внести такі сім'ї до числа сімей, що потребують соціальної та фінансової підтримки з боку держави.

5. Міжнародним організаціям:

- Сприяти вирішенню питання необхідності допуску експертних груп, зокрема, Міжнародного Комітету Червоного Хреста, на окуповану територію для збору ДНК-зразків, із подальшим переміщення даних зразків на територію підконтрольну Україні для проведення ДНК-експертизи. Використовувати для цього всі релевантні міжнародні переговорні майданчики.

6. Громадським організаціям та ЗМІ:

- Звернути увагу на необхідність громадського контролю ефективності розслідування справ щодо зникнення безвісти осіб та їх реального розшуку. Включити таку діяльність до своїх стратегій дій.

ДОДАТКИ

Випадок 1

Віктор Калашніков, 1962 р.н.

Борис Місюренко, 1975 р.н.

Група цивільних волонтерів

ЗНИКЛИ

ДАТА: 20-21 червня 2014

МІСЦЕ:

с. Ровеньки (Луганська область)

(На сьогодні під контролем бойовиків ЛНР)

ОБСТАВИНИ:

Волонтери везли гуманітарну допомогу в район Луганської області, підконтрольний ЛНР.

Моніторингова місія 28 травня 2015 року зустрілась із слідчим слідчого управління УМВС у Полтавській області. За словами слідчого в області за період 2014 року було зареєстровано 21 заява про зниклих безвісті громадян. За період 2015 року зареєстровано 10 заяв. Відповідно, відкрито 10 кримінальних проваджень за ст. 115 КК України (умисне вбивство). Окрім цього, слідчий повідомив про те, що ідентифіковано 1 працівник міліції як загиблого та 1 працівник міліції пропав безвісті.³⁹

На сьогодні у Полтавській області 7 зниклих безвісті військових та 3 зниклих безвісті цивільних громадян-волонтерів (Калашніков В., Матлаш В., Місюренко Б.). Також звільнено 28.09.2014 з полону жінку, яка зникла разом із вказаними вище волонтерами 20 червня 2014р. Дані справи чотирьох осіб об'єднані в одне провадження за кваліфікацією: захоплення заручників, незаконне позбавлення волі, незаконне заволодіння транспортними засобами (зникло також 2 автомобіля, на яких були волонтери), незаконне заволодіння іншим майном. Окрім того, після проходження жінкою,

звільненою з полону комісійної судової експертизи буде додано також і кваліфікацію діянь за статтею, яка передбачає відповідальність за катування (за словами слідчого, на даний час у неї встановлено ушкодження середньої тяжкості, хоча, насправді їй завдано тяжких тілесних ушкоджень). Також вище вказані зниклі безвісті ідентифікуються у базі як «захоплені у полон».

Слідчий повідомив про активну співпрацю із ДНК-центрами, про те, що вони миттєво повідомляють про співпадіння даних. Крім того він заявив, що в ході слідства взаємодіє із іншими органами (СБУ, прокуратура) по питаннях зниклих безвісті через МВС. Щодо взаємодії з Міжвідомчим центром інформації волонтери не отримали. Кожного місяця слідчий направляє зведені дані, звітність по питанню зниклих безвісті у Міністерство, а там здійснюється відповідний аналіз та розподіл інформації.

Жодної співпраці із РФ у сфері зниклих безвісті/захоплених в полон у зоні АТО не здійснюється. А от щодо звичайних питань (кримінальні провадження, які не мають стосунку із збройним конфліктом, АТО) — проводиться екстрадиція у звичайному порядку (через Генпрокуратуру).

Випадок 2

Під час виїзду до Червоноармійська на прикладах конкретних справ моніторингова група побачила, що офіційні розслідування фактично не ведуться.

Обставини справи. Гр. Узаков О.В., 05.11.1987 року народження, проживав у місті Донецьку разом із дружиною Світланою (остання працює медичним працівником у м. Донецьк в одному із лікарняних закладів). Приблизно о 22 годині 02.06.14 року, Узаков виїшов із дому та виїхав на автомобілі у справах. У подальшому автомобіль було знайдено на штраф майданчику Донецької ДАІ. Під час обстрілу у Донецьку, він, як і решта автомобілів, які перебували на штраф майданчику, був знищений.

Із заявою про зникнення, дружина звернулася до Донецького УВС, яке було прийнято та зареєстровано 04(05).06.2014 року, та було порушено кримінальне провадження. Декілька наступних звернень (у тому числі до Червоноармійського УВС у Донецькій області, де зниклий був офіційно зареєстрований) результату не принесли. Кримінальне провадження було порушено за ст. 115 ч. 1 КК України. Правоохоронні органи лише констатували такий факт і внесли його до Єдиного реєстру.

Зі слів родичів, жодних слідчих дій з того часу не було здійснено. На звернення до народних депутатів та

місцевих органів влади приходили відповіді, які фактично дублювали усні відповіді місцевих правоохоронців на кшталт, «ми зробили максимум, чекайте, повідомимо». Ситуація ускладнюється тією обставиною, що гр. Узаков зник на території підконтрольній терористичній організації «ДНР» і яка займається «розшуком» силами «поліції». На звернення родичів, державні органи посилаються на цю обставину, а саме — непідконтрольність території, у той же час, зникнення відбулося ще до захоплення Донецька силами проросійських бойовиків. Необхідно також зазначити, що така пасивна ситуація відносно розшуку є розповсюдженою практикою, серед слідчих, які виправдовуються складною воєнно-політичною ситуацією в регіоні.

Типовим у подібних ситуаціях є й інше — відсутність самого процесу розслідування. Лише наполегливість родичів та близьких є запорукою вчинення слідчими або оперативними працівниками бодай якихось процесуальних дій. Активність родичів Узакова незначна, у силу об'єктивних обставин: його родина — це літні бабуся та мати, які у силу свого віку та побоювання «зробити не те, щоби не нашкодити зниклому сину та онуку» не звертаються із відповідними скаргами на дії слідчих та не можуть проводити власне розслідування. Як наслідок — процес розслідування гальмується й майже не відбувається.

Випадок 3

Інша Червоноармійська справа, досліджена моніторинговою групою, стосується зникнення трьох юнаків.

Обставини справи. В Червоноармійську, Донецької області, в липі 2014 року безвісті зникли троє громадян, чії батьки звернулись до міліції, а саме — Красноармійське МВ ГУМВС України в Донецькій області, яке прийняло заяву і почало встановлювати місцезнаходження безвісті зниклих, про що крім усього свідчить повідомлення в місцевій пресі.⁴⁰ Зниклі: Косоухов Євген, 23.10.1986 р.н, Гресь Сергій, 23.08.1987 р.н, Колесов Євген, 22.09.1996 р.н. В день зникнення їх разом бачили на місцевому ринку, де в них був конфлікт зі знайомим одного з трьох, після чого вони за 2–3 години виїхали в напрямку одного з блок-постів ЗСУ і останній контакт родичів із ними був по телефону. Під час цієї бесіди один з них зазначив, що вони «заарештовані». Де саме та ким — не говорилось. В подальшому, родичі зниклих змогли встановити, що людина із якою був конфлікт так само знаходилась на блок посту. Після того останнього дзвінка, жодних контактів із зниклими не було.

Родичи подали заяву до міліції. Правоохоронні органи констатували факт зникнення, порушили справу за ст. 115 КК України і внесли його до Єдиного реєстру. Однак лише самостійне розслідування з боку родичів привело до об'єднання справ різних молодих людей в одне провадження, вихід на місце можливого вчинення злочину та осіб, яких вони підозрюють.

За довгий час правоохоронні органи лише за вказівками родичів вчиняли конкретні процесуальні дії. Через тривалий проміжок часу, представники правоохоронних органів звернулися до суду за дозволом щодо відслідкування мобільних телефонів через операційну систему. Проте, отримавши такий дозвіл, правоохоронці фактично ігнорують його результати, адже вони «не влаштовують» слідчих.

Мова йдеться про ймовірну причетність до зникнення добровольчих батальйонів ЗСУ. Більш того, телефони безвісті зниклих просліджувались до Дніпропетровської області. Крім того, неофіційні розмови родичів із представниками правоохоронної системи дають невтішні результати щодо прагнення міліціонерів відшукати правду у цій історії, адже перші результати вказують на «заробіток» окремих представників добровольчих батальйонів через систему викрадень на «замовлення» або «за домовленістю».

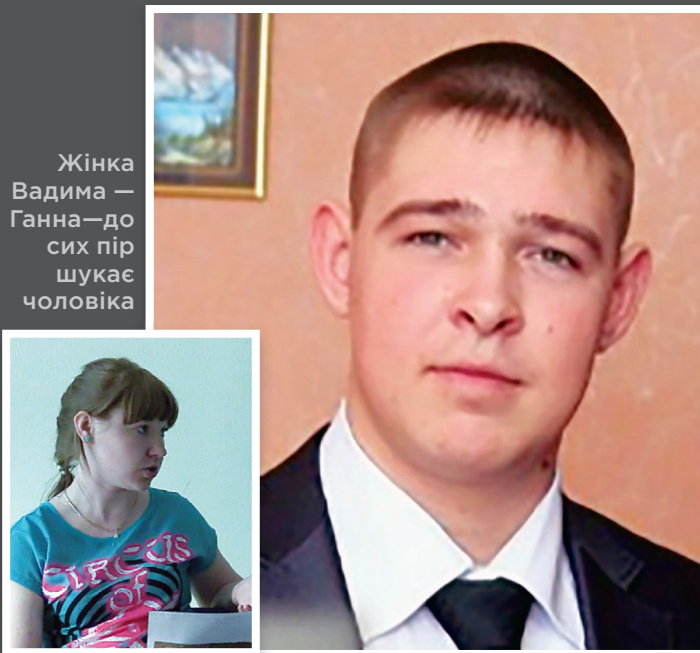
Той факт, що зникнення трьох юнаків одразу не викликало відповідного реагування з боку керівництва та не поставлено на контроль посадовцями обласного рівня (або державного) є показником системного характеру цієї проблеми.

Інша сторона цього питання — навмисне гальмування процесу розшуку. Так, наприклад, маючи результати мобільного пересування, підтверджені факти перебування хлопців на конкретному блокпосту у визначений час, працівники ОВС вказують на неможливість встановити та допитати окремих військовослужбовців через систему конфіденційності військових. Але у матеріалах справи немає і натяку на намагання отримати такий дозвіл та встановити дані осіб, які перебували у той час на варті, через СБУ або військову прокуратуру — органів, які мають законне право отримати необхідні відомості. І якщо на важелі ставити життя хлопців та «незручності» через надання відповідного запиту (який безумовно негативно сприймається військовослужбовцями), немає сумніву, що перше — пріоритетніше.

У цій справі родичі зниклих активні та об'єднані спільною метою, мають достатні фінансові можливості виїжджати за межі міста, наймати адвокатів, тощо. Не дивлячись на докладені зусилля реальне місце знаходження зниклих й досі невідомо.

40 Повний текст звіту: www.assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewPDF.asp?FileID=21795&lang=EN

Випадок 4

Жінка
Вадима —
Ганна—до
сих пір
шукає
чоловіка

Цивільний, народжений 30.05.1990р.

Вадим БІЛИЙ

ЗНИК

ДАТА: 24 грудня 2014

МІСЦЕ:
поблизу Донецька
(На сьогодні під контролем
бойовиків ДНР)

ОБСТАВИНИ:
**Їхав разом із двома
колегами власним авто
поряд із блок-постом ДНР**

Під час роботи моніторингової групи в Краматорську моніторингова група познайомилась із кейсом зниклих безвісті: керівника торгового підприємства Останіна Юрія Павловича (03.05.1967 р.н.) та його підлеглих експедиторів — Білого Вадима Станіславовича (30.05.1990 р.н) та Зайцева Олексія Володимировича (18.12.1984 р.н.). Троє чоловіків зникли 24 грудня 2014 р., по дорозі з території підконтрольної незаконним озброєним формуванням ДНР до Краматорську, де вони проживали. Метою їх виїзду до непідконтрольної ЗСУ території була інкасація грошей з власних магазинів та експедиція товарів, тож при них було більше 50 000 грн. Останній раз родини говорили з ними, коли вони під'їжджали до контрольно-пропускного пункту ДНР.

Жінки зниклих одразу звернулись до місцевого Краматорського відділку МВС з заявами про зникнення.

Заяви були прийняті, проте жодних дій що до розслідування обставин справи не проводилось. На момент коли в травні 2015 Анна Біла зустрілась із мобільною групою і розповіла про зникнення чоловіка, вони звернулись до Краматорського міського відділку МВС. І тільки тоді жінка дізналась, що кримінальну справу передали в міське управління МВС Слов'янська вже 2 місяці до того. Жодної комунікації із заявником не відбувалось. Так само їй не змогли назвати, який саме слідчий веде справу в Слов'янську.

Сім'ям довелось самостійно проводити пошукові дії, вони навіть звернулись до так званих «слідчих органів ДНР», ризикуючи своєю безпекою, оскільки довелось перетинати лінію фронту. На даний момент жодної нової інформації на офіційні запити від нашої організації по цій справі МВС Слов'янську не надає і жодних слідчих дій не проводить.

Випадок 5

Донька Катерина шукала батька майже самостійно

Цивільний, народжений 24.12.1958р.

Ігор ГАЙДЕНКО

ЗАГИНУВ

ДАТА: 18 червня 2014

МІСЦЕ:
поблизу Донецька
(На сьогодні під контролем бойовиків ДНР)

ОБСТАВИНИ:
Був за кермом власного автомобіля поряд із блок-постом ДНР

У Слов'янську моніторингова група зустрілася із дочкою Ігоря Гайденко (24.12.1958 р.н), що проживав в Слов'янську та зник 18 червня 2014 р. Ігор виїхав зі Слов'янську на власному автомобілі і так само зник після проходження блок посту так званої ДНР біля Донецьку, після чого встиг останній раз подзвонити рідним, і повідомити, що їде по дорозі в село, де проживала його мати.

Заяву подавала і дружина, і дочка Ігоря: в Ізюмський (за місцем проживання дружини) та Слов'янській міський відділ МВС — через 4 дні після зникнення. Єдині пошукові дії, що були призведені по цій справі (окрім первинного опитування), на прохання дочки зниклого провела пошукова група «Плацдарм» — волонтерська організація, що спеціалізується на пошуках та

ексгумації вояків другої світової війни та на даний момент займається ексгумацією захоронень часу окупації Слов'янська та Краматорська «бандою Ігора Гірка». На момент моніторингового візиту в травні, їм вдалося знайти спочатку машину зниклого, а трохи пізніше, неподалеку машини — могилу, в якій було поховано декілька тіл. Одне з цих тіл мало специфічні прикмети, що мав їх Ігор Гайденко, але напевно дочка не змогла його впізнати, бо тіло було дуже пошкоджене. Проте тільки зараз, на момент публікації цього звіту, ДНК аналіз тіла вказав, що це саме він.

Протягом усього цього часу жодних слідчих дій МВС Слов'янську по цій справі проведено так і не було. Хоча робота групи «Плацдарм» показує, що вона цілком можлива, навіть на території підконтрольній «так званій ДНР».

Інші матеріали, що були представлені
«Центром Громадянських Свобод» та Євромайдан-SOS
на засіданні квітневої Парламентської Асамблеї Ради Європи 2015 року,
під час презентації доповіді:
«Безвісті зниклі особи протягом конфлікту в Україні»⁴¹

Військовий, народжений 08.08.1974р.

Ярослав АНТОНЮК

ЗНИК

ДАТА: 12 серпня 2014

МІСЦЕ:
с. Нікіфорове
(На сьогодні під контролем
бойовиків ДНР)

ОБСТАВИНИ:
Під час бою

Цивільний, народжений 19.03.1976р.

Сергій ГАЛДУН

ЗНИК

ДАТА: 10 липня 2014

МІСЦЕ:
м. Донецьк
(На сьогодні під контролем
бойовиків ДНР)

ОБСТАВИНИ:
Невідомі

⁴¹ Повний текст резолюції: www.assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewPDF.asp?FileID=21970&lang=en

Військовий, народжений 12.12.1972р.

Микола КАЧКАЛДА

ЗНИК

ДАТА: 28 січня 2015

МІСЦЕ:
м. Вуглегірськ (Донецька область)
(На сьогодні під контролем бойовиків ДНР)

ОБСТАВИНИ:
Під час битви

Військовий, народжений 13.07.1985р.

Олександр КОРОСТИНСЬКИЙ

ЗНИК

ДАТА: 8 серпня 2014

МІСЦЕ:
С. Маринівка (Донецька область)
(На сьогодні під контролем бойовиків ДНР)

ОБСТАВИНИ:
Під час битви

Донька
Артема
досі
шукає
тата

Військовий, народжений 21.04.1990р.

Артем АБРАМОВИЧ

ЗНИК

ДАТА: 12 серпня 2014

МІСЦЕ:

с. Нікіфорове

(На сьогодні під контролем бойовиків ДНР)

ОБСТАВИНИ:

Під час битви

Артем АБРАМОВИЧ

ЗНИК

ДАТА: 29 вересня 2014

МІСЦЕ:

с. Безіменне (Донецька область)

(На сьогодні під контролем бойовиків ДНР)

ОБСТАВИНИ:

Викрадений групою із двох озброєних чоловіків, одягнених у камуфляж, за кермом машини із символікою ДНР

Народжений 12.12.1957р.
Місцевий громадський активіст,
Організатор житла та забезпечення базових потреб більш ніж 1000 ВПО

Невідомі люди з масових захоронень

ДАТА: квітень-липень, 2014

МІСЦЕ:
м. Слов'янськ (Донецька область)

ОБСТАВИНИ:

Після того, як бойовики втекли, в місті знайшли 3 масові захоронення. В них були поховані 14, 38 та 26 трупів із слідами тортур. Тільки 50% тіл вдалось ідентифікувати через аналіз ДНК. Усіх інших перепоховали як «невідомих під номером».

Напис на хресті: «Невідомий чоловік»

Напис на хресті: «Невідома жінка»

Додаток №1

**Неофіційний переклад резолюції Парламентської Асамблеї Ради Європи,
щодо результатів звіту «Безвісті зниклі особи протягом конфлікту в Україні»,
який підготував Джим Шерідан (Великобританія)**

РЕЗОЛЮЦІЯ 2067 (2015)

Зниклі особи під час конфлікту в Україні

Парламентська асамблея Ради Європи

1. Парламентська асамблея висловлює серйозну стурбованість зростаючою кількістю випадків осіб, що зникли безвісти, у зонах військових дій в окремих частинах Донецької та Луганської областей України, а також в окупованому Криму.
2. Від початку російської агресії в Україні, з року, понад осіб були оголошені зниклими безвісти. Ця цифра, яка враховує лише дані, зібрані українською владою, є насправді значно вищою. Серед зниклих безвісти є не тільки військові, але й цивільне населення, включно з волонтерами, які допомагали жертвам конфлікту. Їхня доля і місцезнаходження невідомі, визначити їх складно, оскільки вони, скоріше за все, перебувають на територіях, що залишаються під контролем сепаратистських груп.
3. Асамблея вітає зусилля, що вживаються українською владою з метою визначення долі та місцезнаходження зниклих безвісти осіб. Зокрема, Асамблея високо оцінює створення Міжвідомчого центру з допомоги у звільненні осіб, взятих у полон, а також у звільненні заручників, і пошук зниклих безвісти під егідою Служби безпеки України та створення єдиного реєстру досудових розслідувань (який включає базу даних зразків ДНК непізнаних тіл та ДНК родичів зниклих безвісти осіб), що значно полегшує процедуру ідентифікації зниклих.
4. Асамблея висловлює жаль стосовно рішення президента Російської Федерації, який засекретив дані щодо втрат серед особового складу збройних сил РФ під час спецоперацій у мирний час.
5. Водночас Асамблея вважає, що у питанні про зниклих безвісти осіб потрібний більш комплексний підхід на державному рівні. Має бути координація роботи різних волонтерських та правозахисних організацій щодо відстеження та збору інформації про зниклих безвісти людей. Крім того, медична, соціальна та фінансова допомога, що пропонується сім'ям зниклих безвісти осіб, є наразі недостатньою.
6. Асамблея підкреслює, що проблема зниклих безвісти осіб може бути вирішена тільки спільними зусиллями всіх сторін конфлікту. Таким чином, Асамблея настійливо закликає Україну, Російську Федерацію та сепаратистські групи, що контролюють окуповані території Донецької та Луганської областей:
 - 6.1. забезпечити ефективне реагування, тобто розслідування і надання підтримки сім'ям у всіх випадках, стосовно яких є повідомлення про зниклих безвісти осіб, відповідно до міжнародного гуманітарного права;
 - 6.2. обмінюватися інформацією про долю і місцезнаходження зниклих безвісти осіб і повертати невпізнані тіла там, де це є належним, відповідним сторонам конфлікту;
 - 6.3. створити спільний орган (робочу групу) з вирішення питання про зниклих безвісти осіб і забезпечити його функціонування з метою:
 - 6.3.1. збору та обробки інформації про зниклих безвісти осіб;
 - 6.3.2. створення зведеного списку зниклих безвісти осіб;
 - 6.3.3. впровадження ефективних заходів, що дозволяють розшук, ексгумацію та ідентифікацію людських останків;
 - 6.3.4. забезпечення доступу до місця поховань;
 - 6.3.5. забезпечення родичів зниклих безвісти осіб вичерпною інформацією щодо прогресу в їхніх випадках;
 - 6.3.6. брати участь та координувати дії неурядових та волонтерських організацій у справі пошуку зниклих безвісти осіб.
 - 6.4. систематично збирати дані щодо невпізнаних тіл, а також зразки ДНК від сімей зниклих безвісти осіб;
 - 6.5. прискорити процес ідентифікації ексгумованих тіл з використанням всіх доступних засобів, в тому числі: відповідність ДНК, відповідність даних до і після настання смерті, візуальну ідентифікацію, як визначено судово-медичними експертами;
 - 6.6. надавати фінансову, медичну та соціальну допомогу сім'ям зниклих безвісти осіб;
 - 6.7. сприяти доступу і роботі громадянських і міжнародних гуманітарних організацій, що проводять роботу з розшуку осіб, зниклих безвісти;
 - 6.8. заохочувати ЗМІ привертати увагу громадськості до проблеми зниклих безвісти осіб.

7. Асамблея також закликає органи української влади:
 - 7.1. створити спеціалізований урядовий орган, доручивши йому координацію роботи всіх державних і неурядових організацій, що працюють у галузі зниклих безвісти осіб, і, зокрема:
 - 7.1.1. забезпечити достатні бюджетні кошти для його функціонування;
 - 7.1.2. створити і підтримувати єдиний реєстр даних щодо зниклих безвісти осіб під час конфлікту в Україні;
 - 7.1.3. забезпечити адекватне фінансування для заходів з розшуку;
 - 7.1.4. розробити механізм державної компенсації і підтримки сім'ям зниклих безвісти осіб і забезпечити інформування цих сімей про існування цього механізму;
 - 7.1.5. долучити до її роботи неурядові організації, асоціації волонтерів і представників сімей зниклих безвісти осіб.
 - 7.2. ввести до законодавства положення, що гарантують право сімей знати про те, що відбулося з їхніми родичами, зниклими безвісти у зв'язку зі збройним конфліктом чи внутрішнім насильством, згідно з відповідними положеннями міжнародного гуманітарного права;
 - 7.3. зміцнити правові заходи для вирішення проблеми зниклих безвісти осіб; зокрема, розглянути питання про прийняття спеціального закону про зниклих безвісти, який би законодавчо закріпив статус «зниклий» і «жертва війни», що дозволило би відповідним сім'ям отримувати фінансову, соціальну та правову допомогу, включно з державним відшкодуванням;
 - 7.4. задовольняти потреби самотніх голів сімей зниклих безвісти осіб, враховуючи особливі потреби жінок і дітей;
 - 7.5. надалі розвивати національний потенціал у галузі судової медицини та розшукової експертизи і заохочувати їх переймати досвід Міжнародного комітету Червоного Хреста (МКЧХ) стосовно цього;
 - 7.6. забезпечувати адекватне навчання з правових питань та підвищення обізнаності громадськості для всіх посадових осіб, що здійснюють правові дії і адміністративні процедури при розгляді правових проблем родичів осіб, що зникли безвісти;
8. Асамблея закликає сепаратистські групи, які контролюють окуповані території в Донецькій і Луганській областях:
 - 8.1. звільнити всіх захоплених полонених і заручників;
 - 8.2. активно долучатися до роботи відповідних робочих підгруп Тристоронньої контактної групи згідно Мінських угод, з метою опрацювання питань, пов'язаних з особами, захопленими у полон, та зниклими особами, а також визначення можливих місць їх поховань;
 - 8.3. забезпечити міжнародним гуманітарним місіям доступ до місць утримання в'язнів під вартою.
9. Асамблея також закликає владу Російської Федерації:
 - 9.1. звільнити всіх ув'язнених, незаконно захоплених на території України;
 - 9.2. провести ефективне розслідування та судове переслідування осіб, винних у випадках викрадення, насильницьких зникнень, тортур і політично мотивованих вбивств українських активістів і членів кримськотатарської громади;
 - 9.3. здійснювати тиск на сепаратистські групи, які контролюють окуповані території в Донецькій і Луганській областях, з метою негайного звільнення всіх цивільних осіб, що знаходяться під вартою на території під їхнім контролем, і для обміну полоненими;
 - 9.4. створити національний орган з питань полонених і осіб, що зникли безвісти в ході конфлікту в Україні;
 - 9.5. надати сім'ям зниклих безвісти російських військовослужбовців точну інформацію про долю і місцезнаходження їхніх зниклих безвісти родичів;
 - 9.6. негайно надати доступ до території окупованого Криму міжнародним моніторинговим місіям з прав людини.
10. Асамблея також закликає уряди держав-членів забезпечити:
 - 10.1. фінансову і технічну допомогу українським органам влади, відповідальним за процес ексгумації та ідентифікації;
 - 10.2. необхідну допомогу для боротьби з психологічними наслідками сім'ям осіб, що зникли безвісти;
 - 10.3. фінансову допомогу асоціаціям сімей осіб, зниклих безвісти, і неурядовим організаціям з розшуку зниклих безвісти осіб.
11. Асамблея закликає Міжнародний комітет Червоного Хреста (МКЧХ) поділитися досвідом з українськими установами, зокрема щодо:
 - 11.1. підготовки національних фахівців у документації справ відсутніх осіб, зведенні списків, оцінки потреб сімей та реагування на них;
 - 11.2. надання технічної допомоги, зокрема у створенні лабораторії ДНК в Дніпропетровську і постачанні реагентів для ДНК-тестів;
 - 11.3. інформуванні українського населення щодо основних аспектів міжнародного гуманітарного права.
12. Асамблея закликає Комісара Ради Європи з прав людини відстежувати проблему осіб, що зникли безвісти, в ході конфлікту в Україні.

ОРИГІНАЛЬНИЙ ТЕКСТ: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewPDF.asp?FileID=21970&lang=en>

Центр Громадянських Свобод

Заснований в Києві 2007 року для просування та утвердження цінностей прав людини, демократії і солідарності, принципу людської гідності в Україні та на просторі Євразії. Головною метою ЦГС є захист фундаментальних прав і свобод людини. Наша організація представляє інтереси суспільства, здійснюючи контроль як за національним керівництвом, так і регіональною владою на предмет дотримання прав людини.

01004 Київ
Вул. Басейна, 9Г, оф. 25
www.ccl.org.ua
ccl.org.ua@gmail.com

ДЛЯ НОТАТОК

A series of horizontal dotted lines for taking notes.

